

Силабус курсу
«Журналістські розслідування»
2021/2022 н. р

Ступінь вищої освіти – бакалавр
Освітньо-професійна програма
«Видавнича справа та медіакомунікації»
Галузь знань: Журналістика
Спеціальність: 061 Журналістика
Компонент освітньої програми –
вибіркова дисципліна
Кількість кредитів: 5
Мова викладання: українська

Керівник курсу – Наталя Іванівна Борсук, викладачка кафедри, магістр журналістики
Контактна інформація: borsukova.na@gmail.com

АНОТАЦІЯ ДИСЦИПЛІНИ

Актуальність курсу зумовлена зростанням значення журналістських розслідувань як виду журналістської діяльності в умовах інформатизації суспільних відносин, розвитком відкритих інформаційних джерел, впровадження інформаційно-комунікаційних технологій. Курс «Журналістські розслідування» спрямований на підготовку студентів для роботи з різноманітними видами інформації та інформаційними джерелами.

Метою викладання навчальної дисципліни «Журналістські розслідування» є формування у студентів теоретичної бази знань з основ розслідувальної діяльності в інформаційній сфері, практичних навичок пошуку інформації в реєстрах, ефективної взаємодії з командами журналістів-розслідувачів, використання засобів сучасних інформаційно-комунікаційних технологій в організації всіх видів інформаційних процесів: пошуку, аналізу, перетворення, збереження, презентації інформації, формування морально-етичних та вольових якостей, гнучкості та критичності мислення, необхідних для проведення власних розслідувань.

СТРУКТУРА КУРСУ ТА ЗАВДАННЯ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Кількість годин (аудит./сам ост.)	Тема	Результати навчання	Форми контролю
12/30	Змістовий модуль 1. Журналістське розслідування – специфічний жанр журналістики і вид професійної діяльності		
2/6	Тема 1. Журналістське розслідування в системі жанрів сучасних мас-медіа	Знати мету й цілі журналістського розслідування, предмет відображення у журналістському розслідуванні. Засвоїти основні стандарти ЖР. Знати основні відмінності журналістського розслідування від інших жанрів.	Питання, тести
4/6	Тема 2. Традиції журналістського розслідування у світовій практиці	Знати історичні передумови появи жанру «журналістське розслідування». Вміти аналізувати зарубіжний досвід розслідування.	Захист міні-проектів, питання

Кількість годин (аудит./сам ост.)	Тема	Результати навчання	Форми контролю
2/9	Тема 3. Розслідувальна журналістика в Україні	Знати основні аспекти й причини виникнення журналістського розслідування як виду журналістської діяльності. Вміти аналізувати шляхи розвитку журналістських розслідувань в Україні.	Питання, практичні завдання
4/9	Тема 4. Тематичні напрями журналістських розслідувань	Знати основні тематичні напрями і види журналістських розслідувань: антикорупційні, журналістські розслідування на економічну, політичну, економічну тематику, соціально-побутові та історичні журналістські розслідування.	Питання, практичні завдання, модульний контроль
20/60	Змістовий модуль 2. Специфіка проведення журналістського розслідування		
4/9	Тема 5. Джерела інформації в журналістському розслідуванні	Вміти працювати з джерелами інформації.	Питання, практичні завдання
2/6	Тема 6. Особливості проведення розслідувань в різних сферах суспільного життя	Знати сфери тематичного пошуку для журналістських розслідувань.	Питання, практичні завдання
4/9	Тема 7. Методика проведення журналістських розслідувань	Знати основну схему проведення журналістського розслідування.	Питання, тести
2/9	Тема 8 Алгоритм проведення журналістського розслідування	Знати особливості використання інформаційних джерел при ЖР. Засвоїти методи збору інформації: загальні й специфічні. Знати методи аналізу отриманих фактів. Засвоїти основні етапи розслідування. Вміти скласти план розслідування.	Питання, тести
4/9	Тема 9. Текст журналістського розслідування	Знати особливості будови тексту журналістського розслідування. Знати методи аргументації та доказу при створенні тексту. Засвоїти типи композиційної будови тексту журналістського розслідування.	Практичне завдання
2/9	Тема 10. Фактчекінг мас-медіа.	Знати специфіку роботи з різними типами джерел інформації.	Питання, практичні завдання
2/9	Тема 11. Мультимедійні інструменти для підготовки журналістського розслідування.	Знати специфіку створення відео сюжетів, аудіоподкастів, інфорграфіки для розслідування.	Питання, практичні завдання, модульний контроль
8/20	Змістовий модуль 3. Етика та особиста безпека журналіста під час журналістських розслідувань		
2/8	Тема 12. Правові та етичні обмеження під час проведення журналістського розслідування.	Знати специфіку висвітлення тем, які відносяться до конфліктно-чутливої тематики.	Питання, практичні завдання
2/6	Тема 13. Юридична та фізична безпека журналістського розслідування.	Знати правила захисту в суді і правила безпеки роботи журналіста у «гарячих» точках та принципи безпеки у мирний час.	Питання
4/6	Тема 14. Особиста безпека журналіста-розслідувача	Знати основні правила захисту журналіста-розслідувача. Засвоїти методи задля безпеки журналіста при проведенні ЖР.	Питання, Тести, модульний контроль

ПОЛІТИКА ПРОВЕДЕННЯ АУДИТОРНИХ ЗАНЯТЬ

Для якісного засвоєння курсу необхідна систематична та усвідомлена робота студентів в усіх видах навчальної діяльності: лекції та практичні заняття, консультації, самостійна робота як індивідуальна, так і під керівництвом викладача.

При проведенні аудиторних занять домінуючими є проблемні, індивідуально-диференційовані, особистісно-орієнтовані форми проведення занять та технології компетентнісного навчання.

При проведенні практичних занять використовуються активні форми їх проведення: евристичні бесіди, дискусії, ділові ігри, ситуативні кейси, виконання практичних завдань.

На лекціях у формі активної бесіди з елементами дискусії розглядаються основні теоретичні положення теми, які вимагають роз'яснення та уточнення з боку викладача. На лекціях вимагається активна участь студентів у обговоренні ключових положень теми, ведення стислого конспекту лекції.

Теоретичні знання, отримані студентами під час лекцій, обговорюються більш детально на практичних заняттях у формі міні-дискусій, представлення міні-проектів, заслуховування та аналізу тематичних доповідей та рефератів, а також шляхом виконання практичних завдань.

В процесі практичного заняття студенти вчаться формулювати свою точку зору, логічно викладати матеріал, підбирати докази у підтвердження своїх думок, публічно виступати, володіти і правильно застосовувати розрахункові формули для виконання практичних завдань.

Питання для обговорення, практичні та індивідуальні завдання для підготовки до практичних занять, конкретні вимоги до окремих тем занять подані у відповідних методичних вказівках.

ВИМОГИ ДО САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

Основним завданням самостійної роботи студентів є набуття навичок самостійного опрацювання фахових інформаційних джерел та оволодіння практичними навичками застосування методів журналістики у сфері засобів масової інформації.

Самостійна робота студентів організовується шляхом видачі індивідуального переліку питань і практичних завдань з кожної теми, які не виносяться на аудиторне опрацювання. Крім того, з деяких тем передбачається написання рефератів, міні-проектів. Обсяг самостійної роботи визначається кількістю годин, передбачених робочою програмою.

ПОЛІТИКА ОЦІНЮВАННЯ ТА АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ

Оцінювання здійснюється за 100-бальною шкалою відповідно до **Положення про оцінювання навчальних досягнень студентів за кредитно-модульною системою.**

Оцінювання знань студентів з навчальної дисципліни здійснюється шляхом проведення контрольних заходів, які включають:

- *поточний контроль,*
- *модульний контроль,*
- *виконання індивідуального навчально-дослідного завдання,*
- *підсумковий контроль у формі екзамену.*

Поточний контроль здійснюється під час проведення практичних і семінарських занять і має на меті перевірку знань студентів з окремих тем та рівня їх підготовленості до виконання конкретної роботи.

Ключовими формами та методами демонстрації студентами результатів навчання при поточному контролі є:

- робота в малих групах спільне опрацювання групою студентів окремих проблемних питань з наступною демонстрацією результатів та засвоєння навчального матеріалу;
- презентація-виступ перед аудиторією для висвітлення окремих питань, індивідуальних завдань, реферативних досліджень, захист міні-проектів тощо;
- кейс-метод - аналіз конкретних ситуацій, що дає змогу наблизити процес навчання до реальної практичної діяльності.

Модульний контроль проводиться з метою оцінки результатів навчання після закінчення логічно завершеної частини лекційних та практичних занять з певного змістового модуля.

Основною формою модульного контролю є завдання, які включають як і перевірку теоретичних положень курсу, так і розв'язування практичних завдань.

Індивідуальне навчально-дослідне завдання (ІНДЗ) студенти виконують самостійно під керівництвом викладача. Як правило, індивідуальні завдання виконуються окремо кожним студентом.

ІНДЗ є видом позааудиторної індивідуальної роботи студента навчального, навчально-дослідницького характеру, яке використовується в процесі вивчення програмного матеріалу навчальної дисципліни і завершується оцінюванням. Це завершена теоретична або практична робота в межах навчальної програми курсу, яка виконується на основі знань, вмінь і навичок, отриманих у процесі лекційних, семінарських занять, охоплює тему, декілька тем або зміст навчальної дисципліни в цілому.

Підсумковий контроль зазвичай проводиться у формі усного екзамену, який передбачає перевірку розуміння студентом теоретичного та практичного програмного матеріалу в цілому, здатності комплексно, творчо використовувати накопичені знання та уміння, формувати власне ставлення до певної проблеми, обґрунтовувати свою фахову позицію, розв'язувати практичні задачі тощо.

ТАБЛИЦЯ розподілу балів за підсумковими контрольними заходами та відповідними ваговими коефіцієнтами

	Модуль 1 (поточне опитування)	Модуль 2 (підс. мод. контроль)	Модуль 3 (ІНДЗ)	Модуль 4 (підсумковий контроль)	Підсумкова оцінка
Вагові коефіцієнти, %	40	20	10	30	100
Розрахунок оцінки в балах	80	85	90	80	82

Приклад розрахунку підсумкової оцінки в балах:

$$O = 80 * 0,4 + 85 * 0,2 + 90 * 0,1 + 80 * 0,3 = 82$$

Студенти як відповідальні учасники освітнього процесу дотримуються норм **академічної доброчесності**, усвідомлюють наслідки її порушення, що визначаються **Положенням про академічну доброчесність у Галицькому коледжі імені В'ячеслава Чорновола**.

Письмові роботи, презентації перевіряються на наявність плагіату і допускаються до захисту із коректними текстовими запозиченнями не більше 25%.

Списування під час контрольних заходів та екзаменів заборонені (в т. ч. із використанням мобільних девайсів).

ПОЛІТИКА ЩОДО ВІДВІДУВАННЯ, ДЕДЛАЙНІВ ТА ПЕРЕСКЛАДАННЯ

Відвідування занять є обов'язковим. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, відрядження, участь у науково-дослідницьких заходах, міжнародне стажування) навчання може відбуватись в онлайн форматі за погодженням із керівником курсу. Пропущені заняття та незадовільні оцінки (поточний контроль, ПМК) повинні бути відпрацьовані згідно графіку консультацій викладача.

ІНДЗ, ПМК, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (до 10 балів).

До початку сесії студенти повинні виконати усі підсумкові контрольні заходи і отримати по кожному з Модулів 1, 2, 3 не менше 60 балів.

Студент має право оскаржити оцінку, отриману за результатами підсумкового семестрового контролю у формі іспиту (крім незадовільної оцінки). Такі випадки регулюються **Положенням про апеляцію результатів підсумкового контролю знань студентів**. Перескладання незадовільних оцінок здійснюється відповідно до **Положення про порядок ліквідації академічних заборгованостей**.

ЛІТЕРАТУРНІ ТА ІНФОРМАЦІЙНІ ДЖЕРЕЛА КУРСУ

Основна література

1. Безкоштовний онлайн-курс «Журналістські розслідування: основи» <https://video.detector.media/courses/zhurnalistski-rozsliduvannyaosnovy-i14>.
2. Відкриті реєстри та бази даних України: <https://infobox.prozorro.org/articles/perelikvidkritih-reyestriv-ta-baz-danih-ukrajini>.
3. Глушко О. Журналістське розслідування: Історія, теорія, практика. – К., 2000.
4. Голуб О.П. Медіакомпас: путівник професійного журналіста: практичний посібник. – К.: ТОВ «Софія», 2016. –184 с. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://imi.org.ua/wp-content/uploads/2017/06/Mediakompas.pdf>.
5. Журналістське розслідування: навчальний посібник для початківців / За заг.ред. О. Хоменка. – Мелітополь, 2008.
6. Земляна І. Журналістика і (не)безпека. – К.,2016. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://imi.org.ua/books/> 8. Іванов В.Ф., Сердюк В.Є. Журналістська етика. – К.,2006.
7. Йоганнес Л. Інвестигативний пошук / Видання 3-е, перероблене / За загал. ред. В. Ф. Іванова, Пер. з нім. А. Баканов, В. Климченко. — Київ: Академія української преси, Центр вільної преси, 2017. — 266 с. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.aup.com.ua/yogannes-lyudviginvestigativniy-po/>.
8. Опришко Л. Панкратова Л. Основи судової журналістики: – К., 2016. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://imi.org.ua/books/page/2/>.
9. Посібник з журналістських розслідувань Теорія та практика. Беата Бель, Олександр Бурмагін, Томаш Патора, Олег Хоменок. <https://irrp.org.ua/wp-content/uploads/2013/12/verstka.pdf> (ст. 6-159)
10. Фолькер Л. Розслідування / Пер. з нім. В. Климченко. Київ: Центр вільної преси, 2016. — 135 с. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.aup.com.ua/rozsliduvannya-folker-liliental/>.
11. Шалій О. Технологія журналістського розслідування // Законодавчий бюлетень для засобів масової інформації. – К., 1998.
12. Шум. Ю. Журналистское расследование. – М., 2008.
13. Як писати про місцеву владу: посібник для журналістів [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://imi.org.ua/books/>.

Додаткова література

1. Медіакомпас: путівник професійного журналіста. Практичний посібник / Інститут масової інформації. Голуб О. П. <https://imi.org.ua/wp-content/uploads/2017/06/Mediakompas.pdf> (ст.7-182)
2. Рекомендація R (2000) 7 про право журналістів не розкривати свої джерела інформації : Комітет міністрів держав-членів Ради Європи.

<https://cedem.org.ua/library/rekomendatsiyar-2000-7-pro-pravo-zhurnalistiv-ne-rozkryvatysvoyi-dzherela-informatsiyi/>.

3. Посібник для журналістів «Ефективні інструменти доступу до інформації та захисту журналістів. Короткий путівник по законодавству та актуальні зразки документів» – 2014 р. <https://irrp.org.ua/posbник-dlyazhurnalstv-efektivn-nstrumenti-dostupudo-publchnoh-nformacyi-ta-zahistu-pravzhurnalstv/> (ст. 3-83)
4. Про доступ до публічної інформації : закон України від 13 січня 2011 року № 2939-VI <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2939-17>.
5. Як у Нідерландах влаштована система саморегуляції медіа <https://detector.media/community/article/178246/2020-06-24-yak-u-niderlandakh-vlashtovana-sistemasamoregulyatsii-media/>.
6. Порядок звернення до Комісії з журналістської етики <http://www.cje.org.ua/ua/poryadokzvernennya-do-komisiyi>.
7. Роз'яснення КЖЕ щодо етичної поведінки журналіста в процесі збору інформації <http://www.cje.org.ua/ua/news/rozyasnennya-kzheshchodo-etychnoyi-povedinky-zhurnalista-vprocesi-zboru-informatsiyi>.
8. Основи правової безпеки для журналістів. Людмила Панкратова <https://irrp.org.ua/osnovu-pravovoyi-bezpeky-dlya-zhurnalistivpam-yatka-vid-lyudmyly-pankratovoyi/>.
9. Особливості взаємодії засобів масової інформації з правоохоронними органами: міжнародний та національний досвід. Матеріали круглого столу Національної академії прокуратури України (с. 7-15) <https://drive.google.com/file/d/1QYNAIF2b05XUqLxr3hfqYU3nzXANvKhZ/view?usp=sharing>.
10. Єдині принципи зовнішньої комунікації між Національним антикорупційним бюро України та Спеціалізованою антикорупційною прокуратурою. <https://nabu.gov.ua/yedynipryncypy-zovnishnoyi-komunikatsiyi-mizhnacionalnym-antukorupciynym-byuro-ukrayinyta>.